

Cemal Süreya Şiirlerinde Özdeyişler

Arş. Gör. Melda Karagöz

İstanbul Üniversitesi, Türkçe Eğitim Bölümü

melda.karagoz@istanbul.edu.tr

Okt. Utku Oryaşın

Dokuz Eylül Üniversitesi, Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

utku.oryasin@deu.edu.tr

Özet

Çalışmada Cemal Süreya'nın tüm şiirlerinin yer aldığı yapıt olan "Sevda Sözleri" adlı yapıttaki şiirlerinden derlenen özdeyişler incelenmiştir. Amaç, incelenen yapıttan yola çıkarak şairin yazınsal nitelikleri ve deyiş özelliklerinden kimilerine değinmektir. Bu amaçla çalışmada özdeyişlerle ilgili genel bilgiler verildikten sonra şiirlerde yer alan özdeyişler derlenmiş, içerik çözümlemesi yapılarak belirli başlıklara ayrılmış (aşk ve sevgi, cinsellik, insan, diğer canlılar, toplum, ölüm, sanat ve edebiyat, zaman, diğer) ve bu başlıklar altında örnekler sunulmuştur. İnceleme sonucunda özdeyişlerin bu başlıklara göre dağılımı şu şekilde olmuştur: Aşk ve sevgi 41, cinsellik 8, insan 16, diğer canlılar 4, toplum 20, ölüm 13, sanat ve edebiyat 5, zaman 12, diğer 21. Çalışmada Cemal Süreya'nın şiirlerinde geçen toplam 140 özdeyişe yer verilmiştir. Sonuç olarak Cemal Süreya'nın kendine özgü bir şiir dili olduğu kullandığı özdeyişler aracılığıyla desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özdeyiş, Cemal Süreya, Sevda Sözleri.

Maxims in Cemal Süreya's Poetry

Abstract

In this study, some compiled maxims in "Sevda Sözleri" of Cemal Süreya have been studied. The aim is to refer the poet's some literary and maxims properties by looking at his work of art. With this aim, some general information about maxims have been given in the first step and secondly maxims from his poetry have been compiled and classified (as love, sexuality, human, other beings, people, death, art, literature, time etc.) by applying a content analysis and some examples have been presented for those topics. After the research, the distribution for each topic has been found as 41 for love, 8 for sexuality, 16 for human, 4 for other beings, 20 for people, 13 for death, 5 for art and literature, 12 for time and 21 for other topics. In this study 140 maxims of Cemal Süreya's have been studied. As a result, his maxims show that the poet has his own poetry style.

Keywords: Maxim, Cemal Süreya, Sevda Sözleri.

1. Dil ve Şiir Dili

İnsan topluluklarına özgü olup iletişim kurmada kullanılan yazılı ve sözlü göstergeler dizgesi (Çotuksöken, 2012: 64) olarak tanımlanan dil insan yaşamında önemli bir olgudur. Birçok dilbilimcinin “dil içinde ayrı bir dil” (Aksan, 2006a: 18) olarak kabul ettiği şiir dili ise dilbilimciler tarafından incelenen ve üzerinde sıklıkla durulan bir konudur. Şiir dilinin, günlük dilden ayrılan yönleri, özellikleri ve incelikleri bulunmaktadır.

Aksan (2006a: 19), şiir dilinin diğer metin türlerinden ayırımının uyak, ses yinelemeleri, ölçü, ritm gibi öğelerden yararlanılarak yapılageldiğini; ancak bu durumun bu öğelerden yararlanmayan örneklerin de şiir olma niteliği taşımalarının görülmesiyle değiştiğini dile getirmiştir. Bu farklı bakış açısıyla birlikte şiir dili, bir şairin bireysel dil kullanımının tipik örneklerini de oluşturmaktadır (Aksan, 2006b: 25).

2. Dilin Sözvarlığı ve Özdeyiş

Aksan (2006b: 13), bir dilin sözvarlığının sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelme öğeleri, atasözleri, deyimleri, kalıp sözleri ve özdeyişleri ile birlikte bir bütün olarak ele alınması gerektiğini belirtir. Söz varlığındaki bu öğelerden biri olan kalıplaşmış sözler, bir yazarın, şairin ya da düşünürün ilk kez söylediği ve birçok kişinin belleğine yerleşip kullandığı özlü sözler, özdeyişlerdir (Aksan, 2006b: 192). Özdeyiş, TÜBA’da düşünce, duygu ve gerçeğin kısa, yalın ve çarpıcı bir biçimde anlatıldığı, yazarı ya da söyleyeni bilinen sözler olarak tanımlanır (2011: 929). Buradan yola çıkarak özdeyişler, dile getiren kişinin dünya görüşünü ve deneyiminin birer yansımasıdır denilebilir. Özdeyişler, kısa anlatımlarla büyük etkiler yaratır ve derin anlamlıdır.

Kerimoğlu (2010: 1148) çalışmasında Türk Edebiyatı’nda özdeyişler üzerine yapılan çalışmalara az rastlandığını, bu tür çalışmaların daha çok Batı’da yapıldığını söyleyerek Türk Edebiyatı’nda Cenab Şahabettin’in *Tiryaki Sözleri* (1918) adlı yapıtının özdeyişleri kapsayan ilk derli toplu çalışma sayılabileceğini belirtmiştir. Batı Edebiyatı incelendiğinde ise özdeyişler ile ilgili birçok yapıtın var olduğu görülecektir. Kerimoğlu, Batı Edebiyatı’nın felsefe ile yakın bir ilişki içerisinde olan özdeyiş (aforizma) formunun Nietzsche, Schopenhauer, Shaw, Kafka gibi yazarlar tarafından sıklıkla kullanılmasını örnek göstererek düşüncenin çarpıcı ve kolay anımsanır bir biçimde sunulması nedeniyle özdeyişlerin önemsenen ve sık başvurulan bir anlatım yolu olduğunu dile getirmiştir.

Kimi şiirlerin anlatımında da özdeyişlerden yararlandığı görülür. Aksan (2006b: 11), şiirlerin bir ya da birkaç dizesinin kalıplaşarak dilin sözvarlığı içinde yer aldığını söyler. Çalışmamızda bu belirlemeden yola çıkarak Cemal Süreya’nın “Sevda Sözleri” adlı yapıtında yer alan şiirleri incelenip içerisinde yer alan özdeyişler bulunarak konularına göre sınıflandırılacaktır.

3. Cemal Süreya ve Şiirleri

Asıl adı Cemalettin Seber olan Cemal Süreya 1931 yılında Erzincan’da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelir. İlerleyen yıllarda bir bahis nedeniyle adından bir harf atmak zorunda kalır. “Süreyya” da iki tane olduğu için “y”lerin birini atar, “Süreya” olur.

Cemal Süreya'nın yazına olan ilgisi, Hz. Ali Cenklere, Köroğlu hikâyeleri, 1001 Roman ve Yavru Türk gibi tefrikalarla başlar. Daha sonra aşk ve serüven romanlarını okur. Sinemaya ilgi duyar. Mehmet Beçer Yazar'dan eski yazı, Ali Oksal'dan aruz öğrenir. Lise yıllarında aruzla şiirler yazan Süreya, sonradan yeni şiirle tanışır. İlk şiiri olan "Şarkısı Beyaz", Mülkiye Fikir ve Sanat Dergisinde çıkar (8 Ocak 1953).

Cemal Süreya, buluş ve söyleyiş tarzıyla İkinci Yeni hareketinde yer alır. Dil ve sözcük oyunları ile kendine özgü bir biçim yaratır. İkinci Yeni Şiiri'nin ilk örneklerini verir (Yüzkoyun, Gül, Aşktan İndim İncire, Üvercinka, İlgisiz, Cıgarayı Attım Denize...).

Cemal Süreya şiiri, insanın evrenle dünya içinde ve eşya karşısında kendini ayrı bir denemesi olarak görür. Bu yüzden şiirin törelerle çatıştığını belirtir ve şiirin akıl, mantık ve düşünle uyşamayacağını vurgular. O, eşyayı ve canlıları somutlaştırır; dünyayı bir modern ressamın gözleriyle süzmeye çalışır. Resim ve şiir ilişkisi üzerine çok düşünen bir sanatçıdır. Şiirlerini canlı kılan nedenlerden biri aşktan, halk söyleyişlerinden beslenmesidir. Erotik şiir örnekleriyle dikkat çeken şair, Divan ve Halk şiiri geleneğinden de yararlanır (Tuncer, 2005: 105-111).

4. Yöntem

Çalışmada konuyla ilgili alanyazın taraması yapıldıktan sonra belirlenen özdeyişlerin çözümlenmesinde "içerik çözümlemesi"ne gidilmiştir. İçerik çözümlemesi, toplanan verilere ilişkin kavramların ve özelliklerin nesnel ve dizgeli bir biçimde ortaya konmasını sağlayan bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2012: 240). Çalışmada şiirlerden derlenen özdeyişler incelenerek belirginleştirilmiş, belirginleştirilen özdeyişler uygun biçimde başlıklara ayrılarak örneklendirilmiştir.

5. Bulgular

5.1. Cemal Süreya'nın Şiirlerindeki Özdeyişlerin Konularına Göre Sınıflandırılması

Aşk ve Sevgi

- "Sen o kadar güzelsin ki artık o kadar olur" (Güzelleme, s. 16)
- "Öyle düzeltici öyle yerine getiriciydi sevmek" (Aşk, s. 17)
- "Bıraksalar gökyüzü kendini ikiye bölecekti
Çünkü iki kişiydik" (Aşk, s. 17)
- "Seni bir kere öpsem ikinin hatırı kalıyordu
İki kere öpeyim desem için boynu bükük" (Aşk, s. 17)
- "Ben ömrümde aşk nedir bilmedim
Süheyla'yı saymazsak ha ha ha." (Dalga, s. 18)
- "Ne zaman hürlüğün barışın sevginin aşkına
Bir cıgara atmışsak denize
Sabaha kadar yandı durdu" (Cıgarayı Attım Denize, s. 21)
- "Ben ne kadar öbür çiçekleri denesem
Seninki gül oluyor aralarında" (Türkü, s. 24)
- "Gözleri göz değil gözistan" (Bun, s. 37)
- "Yalnız aşkı vardır aşkı olanın
Ve kaybetmek daha güç bulamamaktan" (Ülke, s. 48)
- "Zaten böyle durumlarda ve aşkta

Taşınacak silah değildir gurur" (Mola, s. 65)

- "Babasinkine benzer annesinin yüzü
Çünkü mutlu İstanbul kadını alır erkeğinin yüzünü" (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, s. 75)
- "Senin kahkahanın boğumlarında
Söz temiz değil" (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, s. 75)
- "Yabancım diyorum ona
Geriye kalan bütün kelimeleri de
Kamulaştırıyorum böylece" (Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, s. 86)
- "Unutma ki
İnsanlarımız gibi aşkımız da
Kazılarla bulacak kendi güneşini" (Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, s. 87)
- "... bir erginlikte aşk. Ne var ki mutluluğun kendisi değildir. Yine de en büyük kanıtıdır onun. İnsanın aslan kanıtıdır, güneş kanıtıdır aşk" (Yırtılan İpek Sesiyle, s. 88)
- "Sen bir çocuksun, annen sinirden bir de sevinçten doğurdu seni" (Burkulmuş Altın Hali Güneşin, s. 90)
- "Bir çocuksun sen, bedeviler gibi ezberindeki şiirlerle bulmak zorundasın çölde yitirdiğin yolu" (Burkulmuş Altın Hali Güneşin, s. 90)
- "hep alçak sesle konuşan
biri de var ki
kederini soylu kılmak için
yüreğindeki kurşun yarasına
aşktandır derdi" (Burkulmuş Altın Hali Güneşin, s. 91)
- "İki şey: aşk ve şiir
bunlar kuşkuyla çiftleşir" (İki Şey, s. 124)
- "iki şey: aşk ve şiir
mutsuzlukla beslenir biri
biri ona dönüşür" (İki Şey, s. 124)
- "Aşklar da bakım istiyor öğrenemedin gitti" (Seviş Yolcu, s. 137)
- "Daha da acısı vardır ama
O da sevdiğin kadının karşı tarafı ziyaret etmesidir
Bu bir nezaket ziyareti de olsa" (Düello, s. 138)
- "Aşktın sen gidişinden bildim seni" (Uçurumda Açan, s. 149)
- "Birbirimizi kucaklarken neye yarar
Kucaklamıyorsak eski yeni sevgilileri" (Uçurumda Açan, s. 149)
- "Güzelsin sevgilim,
Ama çok yakından!" (Yakın, s. 154)
- "Daha nen olayım isterdin,
Onursuzunum senin!" (Ama Senin, s. 160)
- "İşgalci bir aşk bu,
Samanlık sevişenin diyor." (Bu Bizimki, s. 189)
- "Sokağımsan
Ben anahtarı çevirdiğim zaman
Kapanan evin kapısı değil,

- Senin kapın olsun açılan." (Dilekçe, s. 197)
- "Sesinde ne var biliyor musun
Söyleyemediğin sözcükler var." (8.10 Vapuru, s. 202)
 - "Açıklanmayan tek şey aşk: En büyük sayrılık ve en büyük sağlık. Günü tam gelmemiş olarak bir yanını gizleyen duygu. Denetçi anlamaz, tarihçi atlar, terzi bir araya getiremez, sanatçı elden kaçıtır." (Siz, Saatleri, s. 237)
 - "İki kalp arasında en kısa yol:
Birbirine uzanmış ve zaman zaman
Ancak parmak uçlarıyla değebilen
İki kol." (İki Kalp, s. 241)
 - Her aşkta en az on kişi vardır
Bunlar en yakınlar ve tanıklardır." (11 Beyit, s. 267)
 - "Arada bir ağlamak için
Onu kocaman ellerimle sevdim." (Şarkısı-Beyaz, s. 277)
 - "İnsanlığımızdan ötürü, güzelliğimizden, çirkinliğimizden
Bize kavun karpuz veren Tanrıyı
Sevmek gerektiğini biliriz..." (Şiir, s. 283)
 - "Her şeyin güzeli aşkla beraber" (Kesik, s. 287)
 - "Hiç durmadı aşk dursa bile dünya
İnsanlar sevdiler hep bazı insanları" (Kesik, s. 287)
 - "Vücutlar arasında kadınlık erkeklik
Aşkla ayakta" (Kesik, s. 287)
 - "Ama ne var eskisi gibi değil
Bir başına değil aşk başka sevilerle koşullu" (Kesik, s. 287)
 - "Aşk anılar besliyor düşler kadar
Bu yüzden diyorum ki aşk eskidikçe aşktır
Sevgi eskidikçe sevgi." ([Sevgilim, Bir Günün...], s. 308)
 - "İnan Selimiye'nin minareleri gibisin
Her seferinde başka yoldan çıkılır nirvanaya" (Roman Okudum Seni Düşündüm, s. 314)
 - "Tek yanlı aşk kişiyi nasıl aptallaştırıyor" ([Biliyorum Sana Giden...], s. 323)

Cinsellik

- "Yoksuluz gecelerimiz çok kısa
Dört nala sevişmek lazım" (San, s. 11)
- "Bir korkusuzluk aldı yürüdü çevremizde
Sen çıkardın utancını duvara astın
Ben masanın üstüne kodum kuralları
Her şey işte böyle oldu önce" (Önceleyin, s. 13)
- "Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün
Gözlerin sabahın sekizinde bana açık
Ne günah işlediysek yarı yarıya" (Güzelleme, s. 16)
- "Sen asıl bunlara bak bunlar dudakların

Bunların konuşması olur öpülmesi olur" (Güzelleme, s. 16)

- "Ama nasıl oluyor sen yüreğimi eller ellemez
Sevişmek bir kere daha yürürlüğe giriyor" (Üvercinka, s. 38)
- "... insan sevişirken bütün çağlarda birden oluyor, geçmiş çağların hepsini birden yaşıyor bugünle birlikte. Ve bu gerçekten böyle oluyor. Bu bakımdan bir ergenliktir sevişmek" (Yırtılan İpek Sesiyle, s. 88)
- "Daha da acısı vardır ama
O da sevdiğin kadının karşı tarafı ziyaret etmesidir
Bu bir nezaket ziyareti de olsa" (Düello, s. 138)
- "Değme acı baş edemez
Hazların lâl oyuklarıyla" (Lavanta, s. 206)

İnsan

- "Bir de dik açısı var ama ne dik açısı
En ufak tepeleri o yaratmış sanırsınız" (Üçgenler, s. 22)
- "Açlığa saygısından olacak
Beni görünce şapkasını çıkarıyor" (Türkü, s. 24)
- "Biliyorsun ben hangi şehirdeyim
Yalnızlığın başkenti orası" (Göçebe, s. 62)
- "Bir de yine sevgili çocuk
Biliyorsun kişi tutkularıyla
Yalnızlığını adlandırıyor o kadar" (Göçebe, s. 63)
- "Dedelerin yüzlerinde erozyon
Silip götürmüş bütün evetleri" (Göçebe, s. 63)
- "Diyorum: nerde olursa olsun
Bir ısırganı bile koynuna alıp yatabilir insan" (Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, s. 85)
- "Şiirdi bir çeşit:
Yüreğin yaban argosu" (Yüreğin Yaban Argosu, s. 94)
- "çünkü pazarlık
biraz bilgi işidir,
çığlık çünkü
avurtlarından değil
iliklerinden kopar
öksüz çocukların" (İki Şey, s. 124)
- "Bakarsın dün en güvendiğin kişi
Karşı tarafın şahidi olmuş
İşte acıdır bu da" (Düello, s. 138)
- "Kadınlarla erkeklerin dostluklarında
Kadın payı oldum bittim ağır basar" (Dostluklar İçin Düzyazı, s. 215)
- "Mutsuzluğumu yeterince hak etmek için
Geri döndüm kilometrelerce yürüdüm." (11 Beyit, s. 267)
"İnsan süsüdür günah." (16 Dize, s. 271)
- "Başka bir şey olsa insan affedebilir
Ama namus vardı ortada namus" (Hafta Sekiz, s. 279)
"Tuhaf şey bir günde değişiyor kişi" (Bugün Ne?, s. 310)
- "Dün en güvendiğin adam
Karşı tarafın şahididir

ve daha acıdır bu
ölümden de korkusundan da" (Düello, s. 317)
"Her şeyi öğrenir kişi ve bağışlar sonunda" (Gitsin Efendim, s. 318)

Diğer Canlılar

- "Kurt, soluğuyla içer suyu
Köpek, diliyle" (Kurt, s. 121)
- "Kurt altı yavru doğurur
Köpek olur bunlardan biri" (Kurt, s. 121)
"Biber ki yasa dışı önderidir sebzelerin" (Banko, s. 148)
- "Dert etme, bütün dilleri içerir
Bitki konumu, küçükbaş hayvan sesi." (Var, s. 158)

Toplum

- "Kötülüklerin büsbütün egemen olduğu
Namussuz bir çağ bu biliyorsun" (Kanto, s. 19)
"Bir mezarın doğurduğu iştahlı bir çocuktur Anadolu şiiri" (Göçebe, s. 63)
- "Buğdayın parayla değişildiği
Paranın ekmele değişildiği
Ekmeğin tütünle değişildiği
Tütünün acıyla değişildiği
Ve artık hiçbir şeyle değişilmediği acının" (İşte Tam Bu Saatlerde, s. 69)
- "Fatih Sultan Mehmed gemilerini karadan yürüttü ya
Deniz kaçkını bir ulusun çocuklarıyız biz o gün bugün" (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, s. 76)
- "Savaşın vakti yoktur oysa
Ve ancak yenilgi halinde
Söz konusu olabilir geç kalma.
Umudun kaynayan cephesinde" (Ortadoğu II, s. 107)
- "Özgürlüğün geldiği gün
O gün ölmek yasak!" (Tek Yasak, s. 135)
"Gurbet yavrum garba düşmektir gurbet" (Seviş Yolcu, s. 136)
- "Ne demiş uçurumda açan çiçek
Yurdumsun ey uçurum" (Uçurumda Açan, s. 150)
- "Her şey öyle yeni ki burada
Kolunu kaldırsan yarının folkloruna katkı" (Oteller Hanlar Hamamlar İçin Sürekli Şiir III, s. 166)
- "Bugünün şarkısıdır ama yarın için
Çıkan her kurşun patlayan silahlardan" (Oteller Hanlar Hamamlar İçin Sürekli Şiir IV, s. 167)
- "Bakışların
Yalnız hayatın değil
İşçilik bedeli tarihin de" (Bir Büst İçin Elli Yıl Sonra Söylenmiştir, s. 178)
- "Gün ki yıkımlar günüdür
Boştur ne söylesem şimdi" (İlhan'ın Anısına Türküler I, s. 179)
- "Neden başkent
Yalnız cenaze törenlerinde

İnsana verilir" (Heykel, s. 187)

- "Neden ülkemde
Kahramanlar
Hep dargındırlar" (Heykel, s. 187)
- "Neden tarihe değil de
Coğrafyaya geçenler
Önemli" (Heykel, s. 187)
- "Kafes de, diyorlar, kuşu neden istesin ki!" (Sıcak Nal VIII, s. 201)
- "Yüz yıl sonra bugün yaşayan hiçbir anne, hiçbir sevgili, hiçbir bebek, hiçbir bıldırcın, hiçbir balina, hiçbir örümcek, hiçbir aslan, hiçbir ceylan, hiçbir yılan var olmayacak. Ayrı bir kardeşlik kanıtı değil mi bu? Hayat kanıtı. Birbirimizin her yönden çağdaşız." (Siz, Saatleri, s. 237)
- "Hürriyet eskidi" (Kesik, s. 287)
- "Ama bir ağızdan tutturduğumuz gün hürülüğün havasını
İşte o gün sizi Tanrılar Bile kurtaramaz." (555 K, s. 289)
- "Gerçekleştiremeyeceğimiz
Hiçbir özgürlük yok." (Bent Kapağı II, s. 295)

Ölüm

- "Sizin hiç babanız öldü mü?
Benim bir kere öldü kör oldum" (Sizin Hiç Babanız Öldü Mü?, s. 26)
- "Yaşayanlar unutmuştu bizi
Biz öldüğümüzle kalmıştık" (Hamza, s. 27)
- "Ölüm bir çeşit sevgiyle uçar" (Ülke, s. 49)
- "Ey idama hükümlü yurttaş
Altından çekilince iskemle
İdare edebilirsen soluğunu
Yaşarsın kısa da olsa bir süre" (Cellat Havası, s. 56)
- "Savaştan da kırandan da olsa
Veremle de sıtmayla da gelse
Lacivert bir çingiraktır ölüm" (Ortadoğu II, s. 107)
- "ağıtı önce söylenen
ölüm korkusunu atar" (Kalın Abdal, s. 122)
- "Ölümün
Bilinmiyor,
Söylence." (Bir Büst İçin Elli Yıl Sonra Söylenmiştir, s. 178)
- "Ölüm geliyor aklıma birden ölüm
Bir ağacın gövdesine sarılıyorum" (Ölüm, s. 183)
- "Her şeyin fazlası zararlıdır ya
Fazla şiirden öldü Edip Cansever." (Edip Cansever, s. 204)
- "Herkesin kendi tanrısı var
Sen ölünce ölüyor o da." (Türkü, s. 212)
- "İnsanlar bir ölümler ki
Sevgiler arasında şaşırıp
Bir unuttular ki sorma gitsin." (Şarkısı-Beyaz, s. 277)

- “Yaşayanlar seven sevene dünyada,
Biz öldüğümüzle kalmıştık...” (Ölmüştük, s. 282)
- “Her ölüm erken ölümdür” (Üstü Kalsın, s. 302)

Sanat ve Edebiyat

- “Her kelime yeniden söylenmektedir
Yeniden yeniden söylenmektedir
Ve her kelimenin anlamı
Başka olmaktadır bir öncekinden” (Ortadoğu I, s. 105)
- “Tâ çocukluğumdan beri
Ne buldumsa okudum
Sonunda anladım ki
Bir kitapta resim şart” (Mardin, s. 118)
- “Neye yarar sağduyuyu aşmazsa şiir” (Uçurumda Açan, s. 149)
- “Kirlidir şiir; ve söz, atılmazsa zehirdir” (Sıcak Nal I, s. 198)
- “Küçük bir kitaptır yaşamak
Elinde tutmaya yarar.” (Lavanta, s. 206)

Zaman

- “Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil” (Göçebe, s. 64)
- “Akan zaman değil mesafelerdir” (Ortadoğu IV, s. 112)
- “Gün gelir anılar da değiştirir sözcüklerini” (Çeşme, Küçük Kız, Ozan ve Öbürleri, s. 129)
- “Anılar hep sonbaharda gibidir” (Açılmamış Kapılar, s. 205)
- “Ne varsa yarım kalmış, geleceğindir
Bir kez girilmiş sokaklar
Açılmamış kapılar” (Açılmamış Kapılar, s. 205)
- “Niceldir saatler. Adsızdırlar. Renklerini, kokularını kişiselliklerinden alırlar.” (Siz, Saatleri, s. 237)
- “Aylar birbirinin içinden yürüyebilir. Ağustosta bile Marta gönderme vardır. Yine de gönderme mevsim mantığıyla sınırlıdır.” (Siz, Saatleri, s. 237)
- “Günlerse bambaşka. Bir günün öbürünün önüne geçmesine izin yok. Günün gizi hem kişiselliğimizde, hem de onun kendi kişiselliğinde.” (Siz, Saatleri, s. 237)
- “Hayat kısa
Kuşlar uçuyor.” (Kısa, s. 293)
- “Bugün anılar nasıl da düş değeri kazanıyor!” (Bent Kapağı I, s. 295)
- “Saat on ikiden sonra,
Bütün içkiler,
Şaraptır.” (Şarap, s. 301)
- “Bugün
Anılar düş değeri kazanıyor” ([Bugün Hava Güzel...], s. 327)

Diğer

- “Sigara içenlere ateş etmeyiniz” (Tabanca, s. 53)
- “Yağmurun yağması iyidir” (Yağmurun Yağması İyidir, s. 59)
- “Çünkü her yüz bir memlekettir” (Az Yaşadıkça Da, s. 60)

- “Bir daldır uykusuzluk
Sallanır sürekli gecede” (Arka Güneş, s. 66)
- “Yemek yemek üstüne ne düşünürsünüz bilmem
Ama kahvaltının mutlulukla bir ilgisi olmalı” (Kahvaltı, s. 133)
- “Uçurumlar birleştirir yüksek tepeleri” (Seviş Yolcu, s. 137)
- “İstanbul öyle ağırbaşlı bir kent değildir” (Uçurumda Açan, s. 149)
- “Gün gelir bir sürü şey
Zoruna gitmeye başlar gerçeğin
Yenilgiler de birikir ilenç de” (Taşırın Damla, s. 173)
- “Ve artık değişmezlik kazanmış
Yanlış bilgi” (Sıcak Nal I, s. 198)
- “Belleğinin yerini tutar kadehindeki” (Açılmamış Kapılar, s. 205)
- “Tam tutacakken ötesine geçersin
Ulaşmak istediğin şeyin.” (Anısı, s. 229)
- “Gerçek neydi biliyor musunuz: Her şey.” (Siz, Saatleri, s. 237)
- “Yalnızlığı soruyorlar, yalnızlık,
Bir ovanın düz oluşu gibi bir şey.” (Eşdeğeriyle Yan, s. 242)
- “Küfür diyorum bir saldırmama eylemidir.” (16 Dize, s. 271)
- “Mutluluk,
Diyordu adam,
Her konuda
Tekrara düşecek kadar
Rahat olmak.” (Perdeli, s. 294)
- “Yüzüne çarptığın
Ve içtiğin su
Aynı serinliktedir.” (Perdeli, s. 294)
- “Mutluluk:
Açan tütün
Körelten tütün.” (Perdeli, s. 294)
- “Sanırım, bakışlarla sesler arasında bir bağıntı kurulabilir.” (Sesin Senin, s. 315)
- “Kimbilir, başka belirtiler gibi, bakış ve ses de aynı ruhun değişik planlardaki görünümüdür belki de.” (Sesin Senin, s. 315)
- “... sözü tüketen sesler vardır; söz tükenince de sürüp giden sesler vardır; söz tükendikten sonra başlayan sesler vardır.” (Sesin Senin, s. 315)
- “Oysa eleştiriye son anda yapmak, razı oluşun ta kendisidir. Korkaklıktır da.” (Sesin Senin, s. 316)

6.Sonuç

Cemal Süreya'nın “Sevda Sözleri” adlı yapıtında yer alan şiirlerden derlenen özdeyişlerin toplam sayısı 140'tır. Bu özdeyişlerin konularına göre çoktan aza doğru dağılımı şu şekildedir: Aşk ve sevgi 41, diğer 21, toplum 20, insan 16, ölüm 13, zaman 12, cinsellik 8, sanat ve edebiyat 5 ve diğer canlılar 4. Cemal Süreya şiirini canlı tutan nedenlerden biri olan aşk, kullandığı özdeyişlerde de kendini yoğun bir biçimde gösterir. Yanı sıra toplum, insan, diğer canlılar, ölüm, sanat ve edebiyat, zaman, cinsellik ve diğer başlığı altında topladığımız geniş bir konu yelpazesine seslenen özdeyişler, şairin şiirlerinde türlü konulara değindiğinin birer göstergesidir. İkinci Yeni şairlerinden Cemal Süreya, kendine özgü bir şiir diline sahiptir. Çalışma sonucunda görülüyor ki şairin kendine özgü bu şiir dilinin bir özelliği de

şairlerinde kullandığı özdeyişlerdir. Özdeyişler, şairin dünya görüşü ve deneyimlerinin birer yansıması niteliğindedir. Dilin sözvarlığı öğelerinden olan bu özdeyişler, Cemal Süreya şairlerinin kolay anımsanarak belleklerde yer etmesine de olanak sağlamıştır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2006a). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili* (6. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2006b). *Anadilimizin Söz Denzinde* (2. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çotuksöken, Y. (2012). *Türkçe Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (2. Basım). İstanbul: Papatya Yay.
- Kerimoğlu, C. (2010). Hakan Günday Romanlarında Aforizmalar. *Turkish Studies, Volume 5/1 Winter*, s. 1147-1166.
- Süreya, C. (2010). *Sevda Sözleri* (39. Baskı). Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Tuncer, H. (2005). *İkinci Yeni(ci)ler-Sıkı Şairler*. İzmir: Orkun Kitabevi.
- Türkiye Bilimler Akademisi. (2011). *Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü-Sosyal Bilimler*. TÜBA: Ankara.